

VIISI MYYTTIÄ VEROKEITAISTA

- **Laillinen verosuunnittelu on jokaisen oikeus. Verovilppi taas on rikollista, ja veronkiertokin yleensä moraalisesti kyseenalaista.**
- **Suomalaisyriyksissä verokeidasyhtiöiden käyttö ja aggressiivinen verosuunnittelu on vähäistä. Matala yhteisöverokanta houkuttelee yrityksiä näyttämään voittonsa Suomessa.**
- **Verokeidasvilppi aiheuttaa Suomelle noin 10 miljoonan euron veromenetykset. Vaikka aggressiiviseen verosuunnitteluunkin puututtaisiin voimakkaammiin, suurta lisäystä verotuloihin ei olisi odotettavissa.**
- **Kansainvälisesti verokeidaskeinottelua on pysytty kitkemään OECD:n ja EU:n piirissä tehdyillä yhteistyöllä. Tietoja pimittäviä perinteisiä veroparatiiseja ei enää käytännössä ole.**
- **Paras tapa tehostaa verovalvontaa on kansainvälinen yhteistyö tietojenvaihdossa. Pelkkä kansallinen lisäsääntely haittaisi kilpailukykyä ja heikentäisi yritysten toimintaympäristöä.**

Panamalaisesta asianajotoimistosta vuodetut tai hakkeroidut niin sanotut Panama-paperit nostivat veroparatiisit jälleen otsikoihin. Tunteiden kuohuminen ei ole yllättävää, sillä veroparatiisit, niihin liittyvä verosuunnittelu ja verokeitaiden vastaiset toimet ovat jo vuosikymmeniä olleet kestoteema etenkin länsimaiden poliittisilla agendoilla.

Suomessa keskustelu on nyrjähtänyt täysin suhteettomalle tasolle siihen nähden, että meillä vero-

Panama-paperit nostivat veroparatiisit ja verojen välttelyn jälleen otsikoihin. Keskustelu on nyrjähtänyt suhteettomalle tasolle verrattuna siihen, miten marginaalisesta ilmiöstä verokeidaskeinottelussa on oikeasti Suomessa kyse.

Suomalaisille yrityksille verokeidasyhtiöistä on yleensä enemmän haittaa kuin hyötyä verosuunnittelussa. Meillä veronkiertonormisto on tiukka ja verokeidastuloja verotetaan ankarasti.

Kansallisen sääntelyn kiristämisellä on vaikea kasvattaa valtion verotuloja. Pahimmillaan populistinen verokeitaista käytävä keskustelu vain lietsoo yritysten vastaista ilmapiiriä.

Parhaimmillaan Panama-keskustelu voi kuitenkin johdattaa siihen, että viimeisetkin salaisuusien saarekkeet saadaan mukaan kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön.

keitaiden hyödyntäminen ja aggressiivinen kansainvälinen verosuunnittelu on mittaluokaltaan selvästi vähäisempää kuin useimmissa muissa länsimaissa. Median ja poliitikkojen johtama julkinen keskustelu on aika ajoin irtautunut toiseikoista kohti mielikuvia.

Verokeitaat eivät ole mustavalkoinen asia. Niihin voi liittyä sekä laillista että laitonta toimintaa, samoin moraalisesti hyväksyttävää tai tuomittavaa toimintaa.

Usein keskustelussa hämärtyy se, että verokeitaiden toimintakäytännöt ovat siistiytyneet ja niiden hyödyntämismahdollisuudet ovat kaventuneet. Verokeitaiden rooli on kansainvälisessä taloudessa nykyään täysin erilainen kuin parikymmentä vuotta sitten (ks. myös artikkeli s. 6).

Myytti 1: ”Kaikki verosuunnittelu on laitonta ja moraalitonta”

Julkisessa keskustelussa veroparatiiseista ja verosuunnittelusta on muotoutunut synonyymi laittomalle tai ainakin moraalisesti tuomittavalle toiminnalle. Kaikki verosuunnittelu ei kuitenkaan ole laitonta saati moraalitonta.

Laajasti katsottuna verovelvollinen voi vaikuttaa verotukseensa kolmella tapaa (ks. myös alla oleva taulukko). Verovilppi on laitonta verojen välttelyä. Veronkierto taas on sinällään laillista, mutta viranomaiset voivat puuttua siihen veronkierto-

normiston avulla. Laillinen verosuunnittelu taas on jokaisen veronmaksajan oikeus.

Verovilppi (tax evasion) tarkoittaa sitä, että verovelvollinen laiminlyö ilmoittamisvelvollisuutensa veroviranomaisille eli jättää ilmoittamatta tietoja tai antaa vääriä tietoja verotuksen toimittamiseksi. Verovilppi on laitonta toimintaa ja siitä voidaan tuomita rikosoikeudellisena seuraamuksena sakkoa tai vankeutta.

Verovilppiä pidetään lähes yksimielisesti myös moraalisesti tuomittavana toimintana. Moraalinen arviointi on pohjimmiltaan subjektiivista ja myös sidoksissa voimassa olevan oikeuden sisältöön ja legitimizeettiin.

Joskus enemmistö kansasta voi kyseenalaistaa verolainsäädännön legitimizeetin ja pitää jopa verokeidasvilppiä moraalisesti hyväksyttävänä. Klassinen esimerkki tästä on se, että useim-

Verovilppiä pidetään moraalisesti tuomittavana

Taulukko Kolme keinoa vaikuttaa veroihin

	Verovilppi	Veronkierto	Verosuunnittelu
Mitä?	Verovelvollinen salaa tulojaan veroviranomaisilta tai antaa vääriä tietoja.	Verojärjestelmän sääntöjä noudattava mutta keinotekoinen oikeudellinen järjestely verojen pienentämiseksi tai välttämiseksi.	Verojen minimoiminen veroseuraamuksia ennakoiden.
Esimerkki	Suomalainen yksityishenkilö saa sijoitustuloja ulkomaisessa pankissa olevalle tililleen. Jos henkilö ei ilmoita sijoitustuloja veroilmoituksessaan, hän syyllistyy rikoslain mukaan veropetokseen.	Verovelvollinen perustaa sijoitustoimintaan liittyvän pöytälaatikkoyhtiön matalan verotuksen maahan. Jos sijoitusyhtiö ei aidosti toimi kotivaltiossaan ja toimintaa johdetaan Suomesta, kuuluu yhtiön tulot verottaa Suomessa suoraan yhtiön omistajan tulona.	Kun suomalainen yritys perustaa tuotantolaitoksen uudelle markkina-alueelle, sen kannattaa perehtyä paikallisiin verolakeihin sekä Suomen ja kohtamaan verosopimukseen. Uuden tuotantolaitoksen yhtiömuoto voi vaikuttaa verotukseen. Esimerkiksi henkilöyhtiö tai sivuliike voi joutua maksamaan verot sekä sijaintimaahan että Suomeen, mutta osakeyhtiö välttää kaksinkertaisen verotuksen.
Laillista vai laitonta?	Laitonta, rikosoikeudellisena seuraamuksena sakkoja tai vankeutta.	Laillista, mutta veroviranomaisen voi jälkikäteistarkastelussa sivuuttaa oikeudellisesti pätevän järjestelyn ja toimittaa verotuksen taloudellisen tarkoituksen mukaisesti.	Laillista.
Moraalitonta vai ei?	Yleensä moraalitonta.	Yleensä moraalisesti kyseenalaista, mutta ei aina.	Ei moraalitonta.

mat hyväksyivät sen, että Saksassa vainotut juutalaiset siirsivät varojaan suojaan Sveitsiin, jossa pankkialaisuus oli erittäin tiukka.

Veronkierto (tax avoidance) on sinänsä laillista toimintaa, mutta siihen liittyy sellaisia keinoitekoisia piirteitä, että siihen voidaan soveltaa veronkiertonormistoa. Veronkiertoon ei liity rikosoikeudellista vastuuta, mutta verovelvollisen käyttämä oikeudellisesti pätevä juridinen muoto voidaan sivuuttaa ja toimittaa verotus liiketoimen taloudellisen tarkoituksen mukaisesti.

Veronkiertoa pidetään yleensä enemmän tai vähemmän moraalisesti kyseenalaisena toimintana. Aina veronkierrossa ei kuitenkaan ole kyse moraalisesti epäasiallisesta toiminnasta.

Veronviranomaiset saattavat jälkikäteisessä arvioinnissaan puuttua joskus yllättävillä tavoilla toimiin, jotka verovelvollinen on vilpittömässä mielessä tehnyt. Tällaisessa tilanteessa arvio veronkierrosta perustuu siis veronkiertosäännöksen yllättävään ja laajaan juridiseen tulkintaan.

Verosuunnittelu (tax planning) tarkoittaa sellaista laillista veronäkökohtien huomioon ottamista tai verotuksen optimointia, johon ei voida puuttua veronkiertosäännöksen nojalla.

Verosuunnittelu ei ole laitonta eikä moraalitonta

Lähtökohtaisesti verosuunnittelu ei siis ole laitonta saati moraalisesti kyseenalaista.

Oikeusvaltiossa verovelvollisella on oikeus toimia parhaalla mahdollisella tavalla voimassa olevan oikeuden puitteissa.

Yritykselläkin on oikeus – ja jopa velvollisuus omistajiaan kohtaan – ottaa veronäkökohdat huomioon toiminnassaan ja mahdollisuuksien mukaan minimoida verokustannuksiaan muun muassa vallitsemalla erilaisista vaihtoehtoisista toimintamalleista verotuksellisesti edullisin vaihtoehto.

Kansainvälisen konsernin arkipäiväistä verosuunnittelua on pyrkimys välttää kansainvälistä kaksinkertaista tai monenkertaista verotusta. Silti mediassa ja poliittisessa keskustelussa esitetään kuitenkin toistuvasti moraalista paheksuntaa yritysten verosuunnittelusta.

Viime aikoina on yleistynyt termi **aggressiivinen verosuunnittelu**, jolla tarkoitetaan erityisen paheksuttavana tai lainsäädännön hengen vastaisena pidettävää verosuunnittelua. Kun globaalisti toimiva konserni esimerkiksi sijoittaa toiminto-

jaan aidolla tavalla verotuksellisesti edulliseen EU-maahan, saatetaan se leimata epäasianmaalliseksi aggressiiviseksi verosuunnitteluksi.

Rajanveto verosuunnittelun ja aggressiivisen verosuunnittelun välillä on kuitenkin hyvin häilyvä. Kun jotain verosuunnittelun tekniikkaa pidetään aggressiivisena, vaaditaan yleensä samalla, että mahdollisuus kyseisen tekniikan käyttöön poistetaan lainsäädäntötoimilla.

EU:ssa ja teollisuusmaiden yhteistyöjärjestössä OECD:ssä on yhteisesti sovittu hyväksyttävänä pidettävän verokilpailun pelisääntöistä. Keskeisiä periaatteita ovat läpinäkyvyys sekä kotimaisten ja ulkomaisten yritysten yhdenmukainen kohtelu.

Näiden pelisääntöjen puitteissa tapahtuva **verokilpailu** on normaalia maiden välistä järjestelmäkilpailua. Kilpailukykyinen verojärjestelmä on erityisen tärkeä menestystekijä Suomen kaltaisille pienille ja avoimille kansantalouksille.

Yritysverotusta ei ole yhdenmukaistettu kansainvälisesti. Euroopan unionissakin kansallisvaltiot ovat pitkälti säilyttäneet suvereniteettinsa tuloverotuksessa.

Valtioiden välisillä verosopimuksilla pyritään koordinoimaan verojärjestelmiä, mutta kokonaisuudessaan kansainvälinen verojärjestelmä on erittäin sirpaleinen ja epäjohdonmukainen. Yritysten kannalta kansainväliseen verotukseen liittyy sekä riskiä monenkertaisesta verotuksesta että toisaalta mahdollisuuksia saavuttaa erittäin matala kokonaisveroaste.

Myytti 2: ”Aggressiivinen verosuunnittelu on Suomessa yleistä”

Suomalaiset yritykset harjoittavat, ja niiden on pakkokin harjoitettava, kansainvälistä verosuunnittelua. Kansainvälisesti suhteutettuna verosuunnittelu tai verokeitaiden käyttö ei kuitenkaan ole suomalaisyrityksissä kovinkaan merkittävää.

Kärkiesimerkkeinä aggressiivisesta kansainvälisestä verosuunnittelusta ovat olleet amerikkalaisjätit Apple, Google ja Starbucks. Yhdysvalloissa on aktiivisen verosuunnittelukulttuurin lisäksi erittäin ankara yritysverotus ja kansallinen veronormisto, joka ei tehokkaasti rajoita vaan lähes

Verokilpailu on normaalia maiden välistä kilpailua

pakottaa yritykset kansainväliseen verosuunnitteluun ja voittovarojen pitämiseen Yhdysvaltojen ulkopuolella.

Tärkeä lainsäädännöllinen syy suomalaisyritysten vähäiseen kansainväliseen verosuunnitteluun

on se, että Suomessa yhteisöverokanta on ollut 1990-luvun alkupuolelta lähtien kansainvälisesti melko matalalla tasolla. Tällä haavaa 20 prosentin yhteisöverokantamme on itse asiassa verojärjestelmämme ainoa ominaisuus, joka on kansainvälisesti kilpailukykyisellä tasolla.

Yritysten tyypillisiä verokeidasyhteyksiä

Kansainvälisessä markkinataloudessa mukana olevat suomalaiset yritykset ja sijoittajat eivät käytännössä voi välttyä yhteyksiltä verokeitaisiin.

Verokeidasliitännöistä ei ole suomalaiselle yritykselle tai sijoittajalle yleensä mitään verotuksellista tai muutaakaan hyötyä. Päinvastoin niistä on lähes aina verotuksellista haittaa tai ainakin haittaa maineelle.

Yrityskauppaan kuuluu verokeidasyhtiö

Suomalainen konserni tekee yrityshankinnan Yhdysvalloista. Hankittavan kohdeyhtiön konsernirakenteessa on tytäryhtiönä Cayman-saarilla sijaitseva yhtiö, joka on tullut konserniin jo edellisessä yritysjärjestelyssä. Cayman-yhtiöllä ei ole vuosien ollut operatiivista toimintaa.

Suomalaiselle konsernille ei ole Cayman-yhtiöstä mitään hyötyä. Yhtiön käyttäminen verosuunnittelussa ei ole mielekästä, ja tyhjänäkin se aiheuttaa ylimääräisiä raportointivelvoitteita taloushallinnolle.

Tästä syystä Cayman-yhtiö päätetään purkaa niin nopeasti kuin se paikallinen lainsäädäntö ja yhtiön mahdolliset vastuut huomioon ottaen on mahdollista. Konserni joutuu tilinpäätöstiedoissaan julkistamaan kaikki konserniin kuuluvat yhtiöt, ja altistuu samalla median ja kansalaisjärjestöjen perusteettomalle kritiikille epämorallisesta verosuunnittelusta.

Teollisuusjätti investoi verokeitaan kautta

Kansainvälinen teollisuusjätti ostaa suomalaisyhtiön koko osakekannan. Yrityskaupan jälkeen se aikoo kehittää suomalaisen yhtiön liiketoimintaa ja investoida lisää Suomeen.

Teollisuusjätti tekee kaikki Eurooppaan suuntautuvat investointinsa yhdenmukaisella rakenteella, jossa on mukana esimerkiksi Luxemburgissa ja Brittiläisillä Neitsytsaarilla sijaitsevia yhtiöitä. Se järjestää myös suomalaisyrityksen ostamisen niin, että yhtiön osakkeet omistaa luxemburgilainen yhtiö. Lisäksi konsernin sisäinen velkarahoitus Suomen yhtiölle tulee neitsytsaarelaiselta yhtiöltä.

Suomalaisyhtiöllä tai sen omistajilla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa ulkomaisen investoijan yritysraenteeseen – paitsi ehkä kieltäytymällä koko investointihankkeesta. Rakenteesta ei myöskään ole suomalaiselle yhtiölle mitään verohyötyä. Silti julkisessa

keskustelussa saatetaan väittää, että suomalaisyhtiön voittoja virtaa osinkoina ja korkoina verokeitaisiin.

Suomen yhtiö maksaa voitostaan kuitenkin veroa Suomen verolakien mukaisesti, ja verojen jälkeinen voitto on mahdollista jakaa osinkona luxemburgilaiselle emoyhtiölle ilman lähdeverotusta Suomessa. Lähdeverottomuus ei ole Luxemburgiin liittyvä veretu, vaan se koskee kaikkia tilanteita, joissa emoyhtiö on Suomessa, EU:ssa tai verosopimusvaltiossa.

Suomen verotuksen kannalta siltäkään ei ole merkitystä, mistä maasta konsernilaina suomalaisyhtiölle tulee. Kaikissa tilanteissa korkojen vähennysrajoitukset rajaavat vähennyskelpoisten korkojen määrää, ja myös korkomaksut Neitsytsaarille – ja kaikkiin muihinkin maihin – ovat kansainvälisen käytännön mukaisesti Suomessa lähdeverovapaita.

Eläkesijoitus verokeidasrahastoon

Suomalainen eläkeyhtiö tekee sijoituksen Guernsey-saarella sijaitsevaan pääomarahastoon. Eläkeyhtiön sijoituksen perusteena on sijoitusten hajauttaminen ja mahdollisimman hyvän tuoton saaminen pääomasijoitussalkulle.

Guernseyläinen rahasto valikoituu kohteeksi, koska globaaleissa finanssikeskuksissa on yksinkertaisesti tarjolla maailman isoimpia ja parhaiten menestyneitä pääomarahastoja. Myös muutamasta muusta verokeitasta on aikojen saatossa muotoutunut kansainvälisen rahastomaailman offshore-keskus.

Pääomarahastot ovat pääsääntöisesti verotuksellisesti läpivirtausyksiköitä, tyypillisesti niin sanottuja partnership-yhtiöitä. Rahaston saamia sijoitustuloja ei veroteta rahaston tasolla, vaan vasta sijoittajan tasolla eli kunkin sijoittajan kotivaltion verotusperiaatteiden mukaisesti.

Myös Suomessa toimivat pääomarahastot ovat kommandiittiyhtiö-muotoisia läpivirtausyksiköitä, joten niiden saamat sijoitustulot verotetaan rahaston sijoittajien tulona.

Eläkeyhtiö ei siis saa mitään verotuksellista hyötyä verokeidasrahastoon sijoittamisesta. Verotuksessa verokeidasrahaston sijoitustuloja kohdellaan samalla tavalla kuin suomalaisen rahaston sijoitustuloja. Molemmista tapauksissa sijoitustulot virtaavat rahastojen läpi, ja eläkeyhtiötä verotetaan rahastosta saamista tuloista Suomen verolakien mukaisesti.

Mitä kilpailukykyisempi Suomen yhteisöverokanta on, sitä suurempi on suomalaisten konsernien kannustin järjestää liiketoimintamallinsa ja siirtohinnoittelunsa siten, että liiketoiminnan voitot syntyvät Suomessa. Matala yhteisöverokanta siis hillitsee tehokkaasti aggressiivista kansainvälistä verosuunnittelua.

Toinen lainsäädännöllinen tekijä, joka merkittävästi rajoittaa suomalaisten yhtiöiden kansainvälistä verosuunnittelua on se, että Suomessa on erittäin laaja ja tiukka veronkiertonormisto. Kansainväliseen verosuunnitteluun voidaan puuttua muun muassa yleisen veronkiertosäännöksen tai siirtohinnoittelun oikaisusäännöksen perusteella.

Myös ulkomaille maksettavien korkojen vähennyskelpoisuutta on rajoitettu kansainvälisesti vertaillen tiukalla tavalla, mikä estää voittojen siirtämistä korkotulojen muodossa ulkomaille.

Nimenomaisesti verokeitaiden hyödyntämistä rajoittaa niin kutsuttu väliyhteisölainsäädäntö. Sen nojalla matalan verotuksen valtiossa sijaitsevan konserniyhtiön voitot voidaan verottaa suoraan suomalaisen emoyhtiön tulona.

Verokeidas-yhtiöistä on enemmän haittaa kuin hyötyä suomalaisille yrityksille

Edelleen verokeitaiden hyödyntämistä verosuunnittelussa rajoittaa se, että verokeidas-yhtiöstä saadut

osingot ja verokeidas-yhtiön osakkeiden luovutuksesta saadut voitot ovat aina täysimääräisesti veronalaista tuloa suomalaiselle emoyhtiölle, kun taas vastaavat tulot muista kuin verokeidas-yhtiöstä ovat yleensä kokonaan verovapaita.

Laaja veronkiertonormisto ja verokeidastulojen ankara verotus tarkoittavat käytännössä sitä, että verokeidas-yhtiöistä on suomalaisyrityksille verosuunnittelussa selvästi enemmän haittaa kuin hyötyä.

Myytti 3: ”Verokeidaskeinottelu on valtiontaloudelle suuri ongelma”

Verokeitaita hyödyntävä verovilppi on tuomitavaa toimintaa ja sen kitkemiseksi pitää käyttää yhteiskunnan voimavaroja. Suomen valtiontaloudelle verokeidasvilppi on kuitenkin nykyään lähes marginaalinen ongelma. Samoin verokeitaiden hyödyntäminen suomalaisten yritysten verosuunnittelussa on lähes olematonta.

Valtiovarainministeriö on syksyllä 2015 arvioinut, että verokeitaita hyödyntävän verovilpin aiheuttamat verotulojen menetykset ovat noin 10 miljoonaa euroa vuodessa.¹ Summa on vähäinen, kun sitä verrataan esimerkiksi 500 miljoonan verotulojen menetyksiin, joiden on arvioitu koituvan rakennusalan harmaasta taloudesta.

Verokeidasvilpin verotulojen menetykset voidaan suhteuttaa myös esimerkiksi yhden prosenttiyksikön alennukseen yleisessä arvonlisäverokannassa, mikä merkitsisi 800 miljoonan euron menetystä verotuloihin.

Kansainvälinen verovilppi ei ylipäätään ole koskaan ollut meillä niin mittava ongelma kuin monissa muissa länsimaissa. Tähän on lukuisia syitä. Suomi on ollut pääomaköyhä, ja vaurastunut vasta viime vuosikymmeninä.

Yritykset ovat tunnollisia veronmaksajia

Suomalaisten varakkuuden mittakaavaa kuvaa, että talouslehti Forbesin vuoden 2015 miljardöörien listalla oli Suomesta 6 henkilöä, Ruotsista 26 henkilöä, Saksasta 120 henkilöä ja Yhdysvalloista 548 henkilöä.² Suomessa siis niiden varakkaiden yksityishenkilöiden määrä, joilla teoriassa saattaisi olla tarvetta ohjata sijoitusvarallisuutta verokeitaisiin, on vähäinen.

Meillä verokeidasvilppiä ovat rajoittaneet myös lainkuuliainen kansanluonne, verohallinnon laaja toimivalta verovalvonnassa ja korkea veronmaksumoraali. Verohallinnonkin arvion mukaan yritykset ovat tunnollisia veronmaksajia.³

Huhtikuussa julkisuuteen tuotu Panama-vuoto osoittaa ongelman mittaluokkaa. Kyseessä oli maailman suurin tietovuoto yhdestä viimeisimmästä salaisuusaarekkeesta, mutta tietoja Suomessa asuvien verovelvollisten verovilpistä ei Yleisradion uutisoinnista päätellen ole löytynyt.

Yritysten laillisen verosuunnittelun valtiontaloudellisia vaikutuksia taas on erittäin vaikea arvioida. Verosuunnittelusta ei määritelmällisesti aiheudu verotulojen menetyksiä, koska se on laillista toimintaa.

Usein julkisuudessa kuitenkin pohditaan, liittyykö kansainväliseen verosuunnitteluun epätoivottavia tai aggressiivisia piirteitä, joita rajoittamalla verosuunnittelun mahdollisuudet vähenisivät ja siten valtion verotulot kasvaisivat. Suomessa asiasta ei ole tehty selvityksiä.

Perinteisiä veroparatiiseja nolla, verokeitaita muutama

Perinteiset veroparatiisit on kitketty pois kansainvälisellä yhteistyöllä. Nykyään verokeitaita voidaan pitää esimerkiksi Caymania, Brittiläisiä Neitsytsaaria ja Panamaa, joiden kanssa Suomella ei ole tuloverosopimusta.

Perinteisesti veroparatiiseilla on tarkoitettu valtioita tai itsehallintoalueita, joissa on matala tai olematon yritysverotus ja jotka eivät tee tietojenvaihtoyhteistyötä muiden maiden veroviranomaisten kanssa. Perinteiselle verokeitaalle tunnusomainen piirre on ollut erittäin tiukka pankkisalaisuus.

Teollisuusmaiden yhteistyöjärjestö OECD on pitänyt veroparatiiseina maita, jotka eivät ole sitoutuneet kansainväliseen yhteistyöhön tietojenvaihdossa (ks. alla oleva taulukko). Kun kansainvälinen tietojenvaihtoyhteistyö on tehostunut, perinteisen määritelmän mukaisia veroparatiiseja ei enää käytännössä ole.

Nykyään julkista keskustelua hallitseekin äärimmäisen laaja verokeidaskäsite. Verokeitaksi kutsutaan usein kaikkia valtioita, joissa on yleisesti Suomea edullisempi verokohtelu tai jotka tarjoavat yrityksille joitain kohdennettuja veroetuja. Julkisessa keskustelussa verokeitaita on pidetty muun muassa EU:n jäsenvaltioita Luxemburgia, Belgiaa, Hollantia ja Irlantia.

Näin laaja verokeidaskäsite on ongelmallinen, sillä siinä arviointi tapahtuu subjektiivisesti kotimaisen verojärjestelmän näkökulmasta. Tällöin oman maan verotuksen tasoa pidetään ”oikeana” ja edullisemman verotuksen maat on katsottava verokeitaksi.

Tällä logiikalla myös Suomi on matalan yhteisöverokannan vuoksi monen teollisuusmaan – esimerkiksi Yhdysvaltojen, Saksan ja Ranskan – näkökulmasta verokeidas.

Mitään EU:n tai OECD:n jäsenvaltiota ei kuitenkaan ole perusteltua pitää verokeitaita. Veropolitiikassahan lähtökohtana on valtioiden verosuvereniteetti eli oikeus määrittää verorasituksensa taso ja verojärjestelmänsä erityispiirteet. Verotuksellinen suvereniteetti on merkittävin osa talouspoliittista suvereniteettia esimerkiksi Suomen kaltaiselle yhteisvaluuttaan kuuluvalla maalla.

Verokeidas keskustelua voidaan parhaiten jäsentää määrittelemällä verokeidas valtioksi tai itsehallintoalueeksi, jossa verotuksen taso on hyvin matala tai olematon ja joka ei ole perinteisesti toimittanut aktiivisesti verovalvontatietoja muiden maiden veroviranomaisille.

Käytännössä kyseessä voivat olla sellaiset maat tai alueet, joiden kanssa Suomella ei ole normaalia tuloverosopimusta vaan ainoastaan niin sanottu tietojenvaihtosopimus. Tämän määritelmän mukaisesti verokeitaita ovat esimerkiksi Cayman, Brittiläiset Neitsytsaaret ja Panama.

Taulukko OECD:n määritelmän* mukaiset veroparatiisit

Vuonna 2000		Vuonna 2002	Toukokuusta 2009–
Andorra	Liberia	Andorra	0 veroparatiisia
Anguilla (Britannia)	Liechtenstein	Liechtenstein	
Antigua ja Barbuda	Malta	Liberia	
Antilles (Alankomaat/Hollanti)	Marshallinsaaret	Monaco	
Aruba	Mauritius	Marshallinsaaret,	
Bahama	Monaco	Nauru	
Bahrain	Montserrat	Vanuatu	
Belize	Nauru	7 veroparatiisia	
Bermuda (Britannia)	Niue		
Brittiläiset Neitsytsaaret (Britannia)	Panama		
Cayman-saaret (Britannia)	Saint Lucia		
Cookinsaaret (Uusi-Seelanti)	Saint Kitts ja Nevis		
Kypros	Saint Vincent ja Grenadiinit		
Dominica	Samoa		
Gibraltar (Britannia)	San Marino		
Grenada	Seychellit		
Guernsey (Britannia)	Turks- ja Caicossaaret (Britannia)		
Mansaari (Britannia)	Vanuatu		
Jersey	Yhdysvaltain Neitsytsaaret (USA)		
	38 veroparatiisia		

* Maat, jotka eivät ole mukana viranomaisten tietojenvaihdossa.
Lähde: OECD (2016).

EU:n komission mukaan yhtiöverotuksen kiertämisestä aiheutuu EU-maille yhteensä 50–70 miljardin euron verotulojen menetykset vuodessa.⁴ Veromenetyksissä korostuu globaalien yritysjiätien, kuten Applen ja Googlen, rooli.

Globaalit yritysjiättiläiset harjoittavat euro-määräisesti merkittävintä ja aktiivisinta verosuunnittelua ja vähentävät ensisijaisesti kotivaltioidensa verokertymää. Yritysjiätien rooli maailmanlaajuisessa verosuunnittelussa on yksi harvoista asioista, joista niin länsimaiden hallitukset, kansalaisjärjestöt kuin yritysten edustajat ovat yksimielisiä.

Kaikkiaan maailman 50 suurimman yrityksen joukosta löytyy 11 EU:ssa kotipaikkaansa pitävää yhtiötä.⁵

Kaavamaisesti arvioituna Suomen osuus EU:n verotulojen menetyksestä olisi noin 750–1 000 miljoonaa euroa. Tällainen bruttokansantuote-pohjainen suhteuttaminen antaa kuitenkin täysin epärealistisen kuvan Suomen tilanteesta.

Realistisempaa on arvioida, että suomalaisyritysten ”aggressiivinen verosuunnittelu” leikkaa enintään noin 100 miljoonaa euroa verotuloista. Kovin todennäköisenä ei kuitenkaan voida pitää sitä, että tällaistaakaan summaa voitaisiin kerätä veronkiertonormistoa kiristämällä.

Meillä on ankara veronkiertonormisto

Pääsyy veromenetyksen pieneen mittakaavaan on se, että meillä ei käytännössä ole globaaleja yritysjiättejä.

Forbesin maailman suurimpien yritysten listalla suurin suomalaisyritys, Nokia, on vasta sijalla 347.

Suomalaisilla yhtiöillä ei myöskään ole niin suurta motivaatiota eikä edes mahdollisuutta verosuunnitteluun kuin suurimmissa EU-maissa pääkonttoriaan pitävillä yhtiöillä. Tämä johtuu siitä, että yhtiöverokantamme on matala. Lisäksi meillä on EU:n yleiseen tasoon verrattuna erittäin ankara veronkiertonormisto.

Myytti 4: ”Suomen kannattaa yhä tiukentaa veronkiertolakejaan”

Kansallisesti Suomi on käytännössä toteuttanut kaikki mahdolliset toimet verokeidasvilpin ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi.

Esimerkiksi suurin osa komission tammikuussa 2016 ehdottamista EU-maille yhteisistä veronkiertonormeista on jo voimassa Suomessa.

Ainoa tapa tehostaa verovalvontaa ja vähentää laillisen verosuunnittelun mahdollisuuksia on kansainvälinen yhteistyö, jota harjoitetaan OECD:n sekä EU:n puitteissa. Tässä yhteistyössä Suomen kuuluu olla mukana aktiivisena jäsenvaltiona.

Viranomaisten yhteistyötä on tehostettu huomattavasti

Kansainvälisesti verokeitaiden hyödyntämistä on viime vuosikymmeninä saatu kitkettä huomattavasti. Esimerkiksi 1990-luvulla ulkomailta saatujen sijoitustulojen verotus oli pitkälti verovelvollisen oman ilmoituksen varassa. Monista maista ei ollut mahdollista saada valvontatietoja joko viranomaisyhteistyön puutteellisuuden tai tiukan pankkisalaisuuden vuoksi.

Veroviranomaisten yhteistyö tietojenvaihdossa on tehostunut etenkin vuoden 2001 terrori-iskujen ja vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen. Esimerkiksi vahvana pankkisalaisuusmaana tunnettu Sveitsi on painostettu mukaan kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön.

Nykyään ollaan hyvin lähellä globaalisti kattavaa tietojenvaihtojärjestelmää, jossa rahoituslaitokset toimittavat automaattisesti tiedot omien kotivaltioidensa viranomaisille, jotka puolestaan toimittavat tiedot eteenpäin verovelvollisten asuinvaltioiden viranomaisille.

Perinteisesti kansainvälisen veroyhteistyön päätaivitteena on ollut kaksinkertaisen verotuksen poistaminen. Viime vuosina keskiöön on kuitenkin noussut kansainvälisen vajaan verotuksen (double non taxation) ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunta.

Taustalla ovat kansainvälistymisen ja digitalisaation myötä voimakkaasti kasvaneet verosuunnittelun mahdollisuudet. Hyvin edulliseen verokohdeltuun on voitu päästä esimerkiksi keskittämällä konsernin aineetonta omaisuutta alhaisen verotuksen valtioihin sekä hyödyntämällä verojärjestelmien ja verosopimusten epäsymmetrioita, missä amerikkalaisjiätit Apple, Google ja Starbucks ovatkin onnistuneet.

OECD:n niin sanotussa BEPS-hankkeessa on taivitteena tiivistää veropohjia ja suitsia kansainvälistä vajaan verotusta.⁶ Osittain jo toteutetuilla toimilla lisätään läpinäkyvyyttä ja viranomaisten

välisiä tietojenvaihtoa, asetetaan laajoja ilmoittamisvelvoitteita kansainvälisille konserneille sekä poistetaan kansainvälisen verotuksen epäsymmetrioita.

Pyrkimyksenä on uudistaa ja yhdenmukaistaa kansainvälisen verotuksen pelisääntöjä siten, että yritysten mahdollisuudet saavuttaa perusteettomina pidettäviä verohyötyjä kaventuisivat. Muun muassa hybridi-instrumenttien hyödyntämistä yritetään torjua.⁷

EU toimii aktiivisesti OECD:n suositusten toimeenpanemisessa. EU:ssa on myös itsenäisiä hankkeita jäsenvaltioiden tietojenvaihdon tehostamiseksi ja haitallisen verokilpailun torjumiseksi.

Verokeidas-keskustelu on voinut vaikuttaa verohallintoon

Lisäksi komissio on haastanut monia jäsenvaltioita EU:n tuomioistuimeen sillä perusteella, että ne ovat myöntäneet kansainvälisille yrityksille EU:n valtiontukisäännösten vastaisia veroetuja.

Suomessa veronkiertolainsäädäntö on jo niin kiireää, että siitä voi aiheutua vaaraa Suomen kilpailukyvyille. Esimerkiksi korkojen vähennysoikeuden rajoitukset on – pitkälti verokeitaita koskevien uhkakuvien vuoksi – viritetty kansainvälisesti hyvin ankaralle tasolle. Tämä heikentää Suomen houkuttelevuutta ulkomaisten investointien kohdemaana.

Verokeidaskeskustelu on saattanut heijastua myös viranomaistoimintaan. Viime vuosien aikana veroriidat siirtohinnoittelusta ovat heikentäneet Suomessa toimivien kansainvälisten yritysten toimintaympäristöä.

Verohallinto on verotarkastuksissa soveltanut siirtohinnoittelu- ja veronkiertosäännöksiä laajasti ja poikennut vakiintuneista tulkintakäytännöistä. Yritysten mielestä verohallinto on toiminnut vastoin voimassa olevaa oikeutta.

Verohallinto on jatkanut aggressiivista käytäntöä siirtohinnoittelun oikaisuissa siitä huolimatta, että korkein hallinto-oikeus on linjannut, että oikeustoimien sivuuttaminen ei ole mahdollista siirtohinnoittelusäännöksen perusteella.⁸

Uhka siitä, että veroviranomaisilla on jälkiverotuksessa laaja harkintavalta sivuuttaa yhtiön tekemiä oikeustoimia, heikentää merkittävästi järjestelmän ennustettavuutta ja yritysten oike-

usturvaa. Oikeudellinen epävarmuus heikentää Suomen houkuttelevuutta investointien kohdemaana ja konsernien avaintoimintojen sijaintipaikkana.

Myytti 5: ”Verokeitaiden vastaisessa taistelussa ei voi olla liian tiukka”

Ylimoitetuilla verokeitaiden vastaisilla toimilla voidaan saada aikaan vahinkoa Suomelle. Tämä unohtuu silloin, kun keskustelu verokeitaita on populistista, ja perustuu mielikuvaan siitä, että suomalaisilla yrityksillä ja yksityishenkilöillä olisi verokeitaita miljardikaupalla verottamatta jääneitä varoja ja että niiden keräämistä voitaisiin edesauttaa kansallisilla poliittisilla toimilla.

Ensinnäkin ylilyönnit vaarantavat suomalaisten yritysten toimintaympäristöä ja Suomen kilpailukykyä. Verokeidasuutisointi tuntuu aika ajoin lisäävän poliittista painetta kiristää sääntelyä entisestään.

Mielikuva siitä, että kansallisilla lainsäädäntö- ja valvontatoimenpiteillä voitaisiin kerätä merkittävästi lisää verovaroja, on itse asiassa jo johtanut ylimitoitettuihin kotimaisiin toimiin, kuten kilpailukykyä vaarantavaan veronkiertonormiston kiristämiseen ja aggressiivisiin verotarkastuskäytäntöihin.

Toiseksi verokeidaspopulismi on luonut kansalaisille – ja myös monille poliittisille päättäjille – epärealistisia odotuksia siitä, että valtiontaloutta voitaisiin tasapainottaa torjumalla kansainvälistä verovilppiä ja veronkiertoa. Nykytasolla veromenetysten mittaluokka on valtiontaloudellisesti marginaalinen, eikä Suomen julkisen talouden pelastus löydy palmujen alta.

Kolmanneksi virheellinen mielikuva laajamittaisesta verokeidaskikkailusta on omalta osaltaan lisännyt yritystoiminnan vastaista ilmapiiriä. Verokeidaspopulismi lietsoo kansainvälisyyden ja markkinatalouden vastaisuutta, mikä on erityisen haitallista Suomen nykyisessä talousahdingossa. Hyvinvointimme säilyttäminen nimenomaan edellyttää kasvavaa ja menestyvää yrityssektoria.

Yritystoiminnalle kielteinen ilmapiiri heijastuu käytännön politiikkaan siten, että Suomen kilpailukyvyyn parantaminen ja suomalaisten yritys-

Verokeidaspopulismi luo yritysvastaista ilmapiiriä

ten toimintaolosuhteiden kehittäminen jää liian usein toisarvoiseen asemaan. Tämä on ongelmallista, sillä nykyisessä taloustilanteessa valtiovallan tulisi kaikilla mahdollisilla keinoilla pyrkiä parantamaan kasvun ja työllistämisen edellytyksiä.

Parhaimmillaan Panama-keskustelu tehostanee kansainvälistä yhteistyötä tietojenvaihdossa ja avoimuudessa sekä johdattaa viimeisetkin salaisuusaarekkeet mukaan kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön. Toivottavasti se auttaa myös suhteuttamaan verokeidasongelman mittakaavaa ja hillitsee vahingollista verokeidaspopulismia.

Viitteet

- ¹ HE 32/2015.
- ² Forbes (2016). Suomen varakkain henkilö oli sijalla 453 vuoden 2016 listalla, varakkain ruotsalainen taas sijalla 32.
- ³ Kauppalehti (2014). Yritysten korkeasta veronmaksamoraalista kuvaavat myös tilastotiedot, joiden mukaan yritysten todellinen tuloveroaste oli 19,1 prosenttia vuonna 2014, jolloin yhteisövero oli 20 prosenttia. Ks. esimerkiksi EVA Fakta (2015), s. 33.
- ⁴ European Commission (2016).
- ⁵ Forbes (2015).
- ⁶ OECD/G20 (2015).
- ⁷ Hybridirahoitusinstrumentit ovat yksi esimerkki siitä, miten yritykset ovat voineet hyötyä verojärjestelmien epäjohtonmukaisuuksista. Tällöin konserniyhtiö A rahoittaa toista konserniyhtiötä B sellaisella rahoitusinstrumentilla, jota pidetään B:n kotivaltiossa velkainstrumenttina, mutta A:n kotivaltiossa oman pääoman instrumenttina. Yleensä rahoitusvälineenä on ollut etuosake tai voitto-osuuslaina. Konserniyhtiö B:n verotuksessa rahoitukselle maksettava korvaus käsitellään vähennyskelpoisena korkomenona, mutta A:n verotuksessa verovapaana osinkotulona. Jos A on rahoittanut B:lle annettavan rahoituksen ulkopuolisella lainalla, konserni saa verohyötynä korkomenojen kaksinkertaisen vähennyksen (double dip) eli pystyy vähentämään korot sekä yhtiön A että B verotuksessa.
- ⁸ KHO 2014:119.

Kirjallisuus

- European Commission (2016). European Commission proposes public tax transparency rules for multinationals, Press release 12.4.2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1349_en.htm
- EVA Fakta (2015): Verojen kirja, <http://www.eva.fi/blog/2014/01/27/eva-fakta-verojen-kirja/>
- Forbes (2016). The World's Billionaires, 2016 ranking, <http://www.forbes.com/billionaires/list/>
- Forbes (2015). The World's Biggest Public Companies, 2015 ranking. <http://www.forbes.com/global2000/list/>
- HE (32/2015). Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_32+2015.aspx
- Kauppalehti (2014): "Yritykset kilttejä veronmaksajia", 26.11.2014, <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/yritykset-kiltteja-veronmaksajia/j77Tc5nk>
- Korkein hallinto-oikeus (2014). KHO 2014:119: <http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1404212197166.html>
- OECD (2016). List of Unco-operative Tax Havens, <http://www.oecd.org/countries/monaco/listofunco-operativetaxhavens.htm>
- OECD/G20 (2015). Base Erosion and Profit Shifting Project. 2015 final reports.

Kirjoittaja

Asianajotoimisto Boreniuksen osakas **Janne Juusela** neuvoo työkseen yrityksiä veroasioissa, myös kansainvälisessä verosuunnittelussa. Juuselan oikeustieteen väitöskirja (1998) käsitteli kansainvälistä verovalvontaa. Hän työskenteli vuodet 1998–2003 valtiovarainministeriössä muiden muassa OECD:n ja EU:n hankkeissa, joissa torjuttiin haitallista verokilpailua ja kehitettiin kansainvälistä tietojenvaihtoa.

Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA on vuonna 1974 perustettu elinkeinoelämän think tank, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA on Suomen merkittävin kohtaamispaikka ja verkosto elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajille. EVAlla on myös keskustelijan, haastajan ja unilukkarin rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Think tankille tyypillisesti EVAn tunnusmerkkejä ovat analyyttisyys ja poleemisuus.

EVAn julkaisemat EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita, keskustelunaiheita, henkilöitä ja teoksia. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

ISSN 2342-0731 (Painettu)

ISSN 2342-074X (PDF)